

STORTINGET

Innst. 497 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 118 L (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstra-ervert, innstillingsutvalg mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

I proposisjonen fremmer Kunnskapsdepartementet forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven.

Departementet foreslår endringer i universitets- og høyskoleloven for å åpne for at den enkelte institusjon, og ikke bare styret selv, skal ha adgang til å ansette personer i ekstraervert uten utlysning. Det foreslås også å oppheve kravet i universitets- og høyskoleloven om at det skal være innstillingsutvalg ved ansettelser i enkelte lederstillinger.

Departementet foreslår at hovedelementene ved institusjonskategoriene universitet, vitenskapelig høyskole og høyskole flyttes fra forskrift til lov. Forslaget medfører at hovedelementene, og eventuelle endringer i disse, fastsettes av Stortinget. En lovfesting vil gi større forutsigbarhet for institusjonene, og loven vil på denne måten gi et tydeligere uttrykk for forskjellen mellom de ulike institusjonskategoriene.

Videre er det forslag om endringer i reglene i universitets- og høyskoleloven om oppnevning av institusjonenes styre og av NOKUTs styre og forslag til enkelte andre mindre endringer.

I proposisjonen foreslås også noen mindre justeringer og presiseringer i fagskoleloven for å legge til rette for etableringen av et nasjonalt studentombud, slik Stortinget har bestemt. Videre foreslås det endringer i studentsamskipnadsloven for å oppdatere loven i samsvar med endringer i regnskapsloven.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på [stortinget.no](#).

Komiteens behandling

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er tilgjengelige på [stortinget.no](#).

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjersti Bjørnstad og Kjerstin Wøyen Funderud, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til proposisjonen.

Komiteen viser til at regjeringen i denne proposisjonen legger frem forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven.

Komiteen merker seg at det i proposisjonen er omtale av det rettslige grunnlaget for bruk av studentarbeider i såkalt plagiatkontroll, det vil si kontroll av tekstlikhet for å avdekke mistanke om fusk. Komiteen vil peke på at det er viktig med klare og tydelige rettslige grunnlag for vurdering av studentarbeider for å sikre likebehandling av studenter i vurderingssituasjon.

Komiteen merker seg videre at det i lovproposisjonen også er forslag til noen mindre justeringer i regelen om studentombud i fagskoleloven for å legge til rette for etableringen av et nasjonalt studentombud. Komiteen viser til at man i lengre tid har jobbet for etablering av et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter. Og at et nasjonalt studentombud for fagskolestudentene er viktig for å sikre alle fagskolestudenter likeverdige rettigheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at proposisjonen inneholder flere forslag som samlet sett vil bidra til en mer fleksibel, tydelig og moderne regulering av universiteter, høyskoler og fagskoler.

Flertallet støtter også de foreslåtte endringene i fagskoleloven som legger til rette for nasjonalt studentombud, samt oppdateringene i studentsamskipnadsloven for å tilpasse den til ny regnskapslovgivning. Flertallet mener det er viktig med et lovverk som sikrer studentenes rettigheter og understøtter en sterk og inkluderende utdanningssektor.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre peker på at Norges fremtid avhenger av at det satses tungt på kvalitet og kunnskap. Høyre vil skape en universitets- og høyskolesektor i verdensklasse der det prioriteres sterke fagmiljøer fremfor politisk detaljstyring.

Endringer i universitets- og høyskoleloven

Regler om ansettelse

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtter forslaget om at ansettelser i ekstraerverv i særskilte tilfeller kan foretas uten utlysning, også av andre enn institusjonens styre. Disse medlemmer understreker samtidig viktigheten av at hovedregelen om utlysning ligger fast, og at unntak kun skal brukes når det foreligger klare og dokumenterte grunner.

Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig å oppheve kravet om innstillingsutvalg ved ansettelser i visse lederstillinger. Dette vil kunne effektivisere ansettelsesprosessene og bringe regelverket mer i tråd med ansettelsespraksis ellers i statsforvaltningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at det klare flertallet av høringsinstansene støtter et forslag om at styret kan delegere ansettelser i ekstraverv uten utlysning til ansettelsesorganer ved institusjonen, og at vilkåret for å ansette uten utlysning fremdeles skal være at særlige grunner tilsier det. Disse medlemmer støtter forslaget på bakgrunn av at dette letter den administrative byrden for styrene.

Disse medlemmer støtter en harmonisering med statsansatteloven og rammeverket for ansettelser i Norge generelt, som ikke har tilsvarende krav. Det vil også forenkle og gjøre ansettelsesprosessen mindre byråkratisk og ressurskrevende. Disse medlemmer viser til at et flertall av høringsinstansene støtter forslaget, mens de som er imot forslaget, begrunner dette med at ordningen sikrer de ansatte medvirkning. Disse medlemmer mener det veier tyngre med et harmonisert lovverk og mindre byråkrati, og støtter derfor forslaget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ser av høringsinnspillene at forslaget om å oppheve krav om innstillingsutvalg møter noe motbør. NSO er tydelig på at de ikke støtter forslaget, med begrunnelsen at innstillingsutvalgene er verdifulle for ansatt- og studentmedvirkning. Også Skolelederforbundet advarer mot å fjerne kravet om innstillingsutvalg med tilsvarende begrunnelse. Disse medlemmer støtter innspillene, da det synes som begrunnelsen fra departementet om harmonisering og effektivisering vektet tyngre enn, og på bekostning av, medvirkning som er helt sentral på universitet og høyskoler.

Lovregulering av hovedelementer i institusjonskategoriene

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er positive til forslaget om å lovfeste hovedelementene ved institusjonskategoriene. Dette vil bidra til større klarhet rundt hvilke krav og forventninger som gjelder for de ulike institusjonstypene, og skape større forutsigbarhet for både institusjonene selv og samfunnet for øvrig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at departementet mener det er hensiktsmessig å fastsette i universitets- og høyskoleloven hva det overordnet innebærer å være universitet, vitenskapelig høyskole og høyskole, mens de mer detaljerte kriteriene fastsettes i forskrift, og viser til at formålet er å synliggjøre forskjellene mellom institusjonskategoriene og gi mer forutsigbarhet til institusjonene, i tillegg vil dette medføre at hovedelementene er under politisk styring. Disse medlemmer merker seg at nesten alle høringsinstanser også støtter forslaget.

Disse medlemmer er tydelige på at det skal være strenge regler for å bli universitet. Disse medlemmer er tydelige på at studentene skal møte et studietilbud preget av høy kvalitet, høye ambisjoner og tydelige forventninger til studentene. God prioritering av ressursbruken er nødvendig. Et lite land som Norge må satse på å utvikle noen fagmiljøer til å bli verdensledende, samtidig som vi satser tungt på forskning og utvikling innen områder hvor vi har særlige fortrinn og behov, og som er viktig for næringslivets konkurransekraft. Koblingen mellom akademia og næringslivet må styrkes. Disse partiene vil jobbe for at flere studenter fullfører påbegynte studier og gjennomfører på normert tid.

Bruk av studentarbeider ved plagiatkontroll

Komiteen merker seg departementets vurdering om at universitets- og høyskoleloven § 11-6 gir tilstrekkelig rettslig grunnlag for bruk av studentarbeider i plagiatkontroll, og at dette har bred støtte i sektoren. Komiteen er opptatt av at eksamener kontrolleres nøye, slik at fusk og plagiat unngås, og er tilfreds med at det rettslige grunnlaget for plagiatkontroll er klart. Samtidig vil komiteen understreke studentenes krav på rettssikkerhet og rettferdig behandling. Det må være forutsigbarhet og klare regler, og reaksjonene mot fusk må være forholdsmessige.

Komiteen vil vise til Innst. 169 L (2023–2024) fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om universiteter og høyskoler, der en samlet komité slo fast at

«det er viktig å skille mellom plagiering og selvplagieringer, og at dette skillet bør få betydning for reaksjonsfastsettelsen. Selv om plagieringen i begge tilfeller kan gi studenten en urettmessig fordel, bør likevel alvorlighetsgraden tillegges vekt når reaksjonen fastsettes. Komiteen har merket seg at departementet foreslår at institusjonene framover normalt ikke skal kunne ha regler om at gjenbruk av eget arbeid som ikke tidligere har gitt uttelling, skal anses som fusk. Flertallet fremhever viktigheten av klare og tydelige retningslinjer på dette området.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, vil understreke viktigheten av enhetlig og rettferdig praksis på tvers av institusjonene, og av god informasjon til studentene. Retningslinjene bør publiseres på alle institusjonenes nettsider, slik at samtlige studenter til enhver tid vet hva reglene er, og slik at reglene er like på alle institusjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om klare, enhetlige og objektive regler for fusk, for å sikre at alle utdanningsinstitusjoner

har like standarder for plagiat, selvplagiat og refererings- og siteringsmetode med mer.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, vil også vise til Stortingets enstemmige vedtak i forbindelse med behandling av Innst. 169 L (2023–2024), jf. Prop. 126 L (2022–2023) Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven):

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget våren 2024 med en vurdering av forslag om hvordan studenter som selv ønsker det, kan få utsatt iverksettelse av vedtak om utestenging fram til eventuelle klager på vedtak er avgjort.»

Flertallet registrerer at departementet i RNB for 2024 informerte om at de ikke ville følge opp en slik regelendring.

Flertallet mener at regjeringens beslutning er med på å forringe studentenes rettssikkerhet, og vil vise til omtale av flere saker i media de siste årene hvor studenter er blitt feilaktig utestengt fra studier med dramatiske følger for den enkelte. Flertallet mener at det er prinsipielt problematisk at uskyldige studenter utestenges for noe de ikke har gjort, når klagebehandling kan tydeliggjøre at de ikke har gjort noe galt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer derfor følgende forslag:

«Universitets- og høyskoleloven § 12-4 femte ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom en student ber om det, skal institusjonen utsette iverksettingen av et vedtak om utestenging til klagefristen er ute eller klagen er endelig avgjort.»

Egenbetaling for gjentak av tidligere beståtte eksamener

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er positivt at regjeringen ikke går videre med forslaget om egenbetaling for gjentak av tidligere beståtte eksamener. Disse medlemmer viser til at disse partiene har programfestet en videreføring av gratisprinsippet i norsk utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at regjeringen ikke går videre med forslaget om å åpne for egenbetaling ved gjentak av tidligere beståtte eksamener. Disse medlemmer støtter dette og mener prinsippet om gratis høyere utdanning må ligge fast.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre registrerer at det er stor støtte til de fleste av endringene som foreslås i proposisjonen. Det som understrekes som spesielt for-

nuftig, og med bred støtte fra 37 høringsinstanser, er at man ikke går videre med forslaget om å åpne for at også statlige universiteter og høyskoler skal kunne ta betalt for gjentak av tidligere beståtte eksamener. Dette tas også godt imot av Norsk studentorganisasjon (NSO), som understreker at en slik endring ville vært et brudd på gratisprinsippet, noe disse medlemmer støtter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet merker seg at regjeringen ikke går videre med forslaget om egenbetaling for gjentak av beståtte eksamener. Disse medlemmer merker seg også at regjeringen velger å videreføre reduksjonen i bevilgninger til universiteter og høyskoler i revidert nasjonalbudsjett for 2025, selv om utdanningsinstitusjonene ikke lenger skal få anledning til å ta egenbetaling for gjentak av beståtte eksamener.

Disse medlemmer mener det bør være opp til utdanningsinstitusjonene å kreve egenbetaling for gjentak av beståtte eksamener, særlig når regjeringen opprettholder kuttet som skulle vært finansiert med egenbetaling for gjentak av beståtte eksamener.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Universitets- og høyskoleloven § 2-5 andre ledd andre punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene kan kreve dekket utgifter til læremidler, utstyr og gjentak av tidligere beståtte eksamener.»

Nasjonalt studentombud for fagskoler

Komiteen vil understreke betydningen av å få fagskolestudentenes tilgang til et nasjonalt studentombud inn i lovverket, da dette vil bidra til å ivareta studentenes rettssikkerhet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Universitets- og høyskoleloven § 12-4 femte ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom en student ber om det, skal institusjonen utsette iverksettingen av et vedtak om utestenging til klagefristen er ute eller klagen er endelig avgjort.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om klare, enhetlige og objektive regler for fusk, for å sikre at alle utdanningsinstitusjoner

har like standarder for plagiat, selvplagiat og refererings- og siteringsmetode med mer.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 3

Universitets- og høyskoleloven § 2-5 andre ledd andre punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene kan kreve dekket utgifter til læremidler, utstyr og gjentak av tidligere beståtte eksamener.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, med unntak av I om å oppheve universitets- og høyskoleloven § 7-4 andre til fjerde ledd, som fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraerverv, innstillingsutvalg mv.)

I

I lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 3-1 andre til fjerde ledd skal lyde:

Et grunnvilkår for akkreditering som universitet er at institusjonen har rett til å tildele minst én doktorgrad alene. Doktorgrader som institusjonen selv tilbyr, inkludert fellesgrader, skal dekke vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet.

Et grunnvilkår for akkreditering som vitenskapelig høyskole er at institusjonen har en tydelig faglig profil, og at institusjonen har rett til å tildele minst én doktorgrad alene. En vesentlig del av institusjonens studietilbud, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid skal være innenfor doktorgradenes faglige område.

Et grunnvilkår for akkreditering som høyskole er at institusjonen har akkreditering for minst ett studietilbud som gir rett til å tildele en bachelorgrad alene.

§ 3-1 nåværende andre ledd blir nytt femte ledd.

§ 3-4 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten etter andre og tredje ledd dersom NOKUT har funnet at en institusjon ikke tilfredsstiller kravene til kvalitetssikring som er fastsatt i eller med

hjemmel i § 3-5, eller dersom NOKUT har trukket tilbake akkrediteringen av en institusjon på grunn av manglende oppfyllelse av standardene og kriteriene for akkreditering som er fastsatt i eller med hjemmel i §§ 3-1 til 3-4.

§ 3-10 første ledd skal lyde:

Titler etter §§ 3-7 til 3-9 kan bare brukes ved oppnådd grad eller ved godkjenning av utenlandsk utdanning som faglig jevn god med norsk grad etter § 9-4. Det er forbudt å bruke titler som uriktig gir inntrykk av å være av samme karakter som disse titlene, eller som kan forveksles med dem. Departementet kan gi forskrift om hvilke titler som er beskyttet.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Styremedlemmer som er ansatt ved institusjonen, og varamedlemmene for dem, velges for inntil fire år. Styremedlemmer fra studentgruppen, og varamedlemmene for dem, velges for inntil ett år. Eksterne styremedlemmer, og varamedlemmene for dem, oppnevnes for inntil fire år.

§ 4-4 femte og sjette ledd skal lyde:

Et styremedlem som har fungert sammenhengende i vervet i åtte år ved begynnelsen av en periode, kan ikke gjenvelges eller gjenoppnevnes til styret innenfor samme gruppe. At et styremedlem har fungert sammenhengende i vervet i åtte år, er ikke til hinder for at vedkommende oppnevnes eller utpekes som styreleder.

Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte gruppe.

§ 7-4 andre til fjerde ledd oppheves.

§ 7-7 tredje ledd skal lyde:

Dersom særlige grunner taler for det, kan institusjonene ansette personer i ekstraervert uten at stillingen er lyst ut først.

§ 7-7 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8-1 sjette ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om opptak til mastergradsstudier. Institusjonene kan gi forskrift om faglige minstekrav ved opptak til mastergradsstudier.

§ 11-9 sjette ledd skal lyde:

Dersom en student har krevd begrunnelse etter § 11-8 eller klaget på karakteren etter § 11-10, løper fristen for å klage på formelle feil fra studenten har fått begrunnelsen for karakteren eller resultatet fra klagen på karakteren.

§ 11-10 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom studenten har krevd begrunnelse etter § 11-8 eller klaget på formelle feil etter § 11-9, løper kla-

gefristen fra studenten har fått begrunnelsen for karakteren eller resultatet av klagen på formelle feil.

§ 11-12 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravet om minst 60 studiepoeng.

§ 12-2 første ledd andre punktum skal lyde:

Attesten kan kreves framlagt ved opptak og underveis i studiet.

§ 16-4 første til fjerde ledd skal lyde:

NOKUT skal ledes av et styre som har det overordnede ansvaret for virksomheten og NOKUTs avgjørelser. Styret skal bestå av ni medlemmer, inkludert styrets leder.

Ett medlem skal velges av og blant NOKUTs ansatte og skal ha stemmerett i saker som angår de ansattes forhold. Ansattrepresentanten skal velges for inntil fire år. De ansatte skal for samme periode velge personlig varamedlem for ansattrepresentanten.

De øvrige medlemmene og styrets leder skal oppnevnes av departementet. Det skal være én representant for studenter i høyere utdanning og én representant for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet skal oppnevne studentrepresentantene etter forslag fra nasjonale studentorganisasjoner eller på annen egnet måte dersom det ikke mottar slikt forslag innen en fastsatt og rimelig frist.

Styrets medlemmer skal oppnevnes for inntil fire år. Studentrepresentantene skal oppnevnes for inntil to år. Departementet skal for samme periode oppnevne varamedlemmer, inkludert personlige varamedlemmer for studentrepresentantene. Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd skal oppfylles for studentrepresentantene og de øvrige medlemmene hver for seg.

§ 16-4 nåværende fjerde og femte ledd blir femte og nytt sjette ledd.

II

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

§ 14 a blir ny § 28 b og skal lyde:

§ 28 b Nasjonalt studentombud

Fagskolestudenter skal ha tilgang til et nasjonalt studentombud.

Studentombudet skal gi fagskolestudenter råd og hjelp i saker som er knyttet til studiesituasjonen, og bidra til å ivareta studentenes rettssikkerhet overfor fagskolen. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet kan selv bestemme om det skal bistå en student i en sak.

Studentombudet har ikke selv myndighet til å avgjøre saker.

Ansettelse på åremål kan benyttes for studentombud. Åremålsperioden kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Departementet kan *gi forskrift* om studentombud.

III

I lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader skal § 7 andre og tredje ledd lyde:

Årsberetningens innhold kan begrenses til opplysninger som nevnt i regnskapsloven § 2-2 *andre og tiende ledd*.

Årsregnskapet og *årsberetningen* skal sendes de organer som velger eller oppnevner styrets medlemmer samt Riksrevisjonen og departementet.

IV

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de ulike reglene til ulik tid.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 27. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Abid Raja

ordfører

